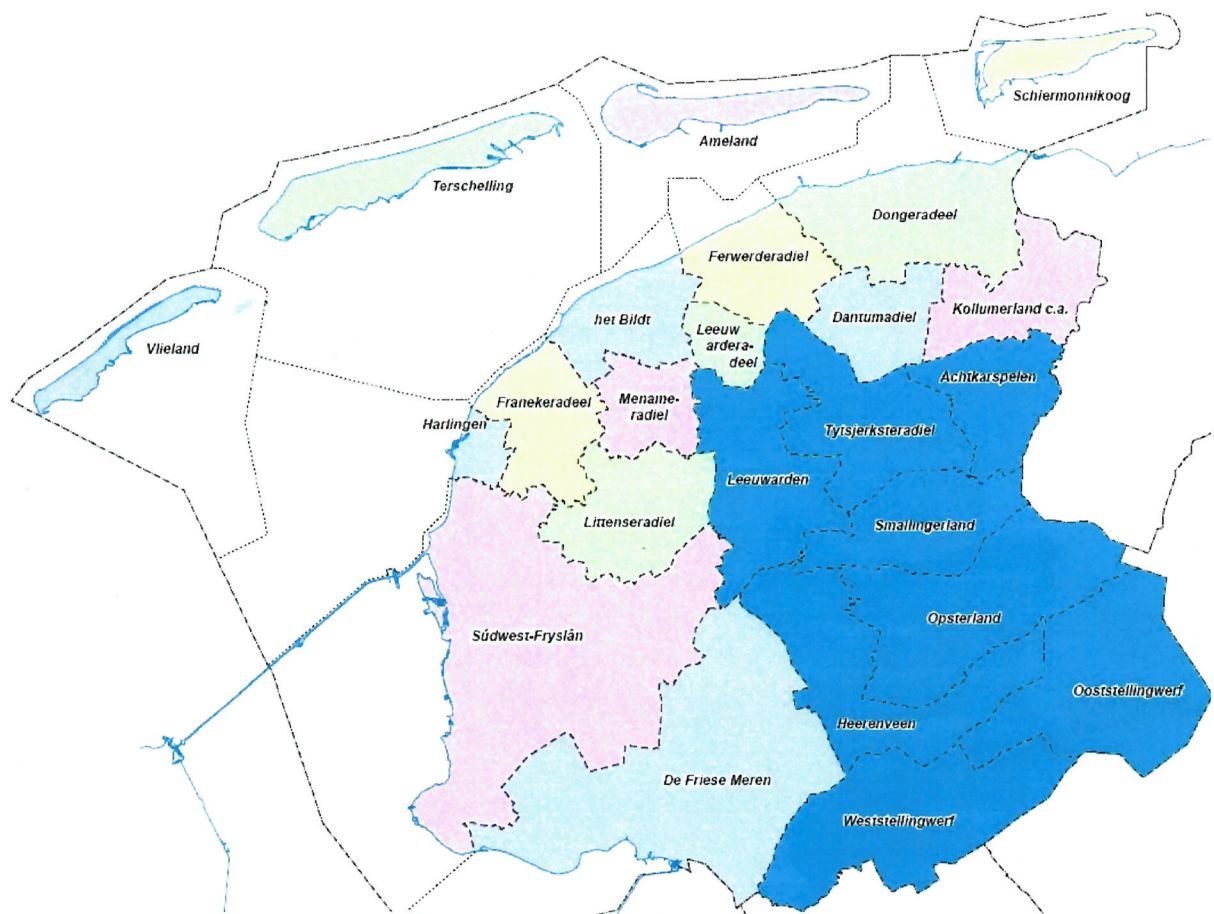

GR Sw "FRYSLÂN"

Jaarstukken 2017

1	ALGEMEEN	4
2	VAN DE VOORZITTER	5
3	BERICHT VAN HET DAGELIJKS BESTUUR	6
	Algemeen bestuur	6
	Jaarovereenkomst	6
	De toekomst van de sociale werkvoorziening	6
	Uitbetaling achterstallig loon	6
	Clëntenraad	6
4	JAARVERSLAG	7
4.1	Programmaverantwoording	8
4.1.1	Algemeen	8
4.1.2	Ontwikkeling van binnen naar buiten	8
4.1.3	Personele bezetting	8
4.1.4	Ziekteverzuim	9
4.2	Resultaatanalyse	11
4.2.1	Algemeen	11
4.2.2	Subsidie gemeenten uitvoering Wsw	11
4.2.3	Bonus Begeleid Werken	11
4.2.4	Loon- en personeelskosten Sw	11
4.2.5	Loonkosten ambtelijk	12
4.2.6	Financieringskosten	12
4.3	Verplichte paragrafen BBV	13
4.3.1	Weerstandvermogen, kengetallen en risicobeheersing	13
4.3.2	Onderhoud kapitaalgoederen	14
4.3.3	Financiering	14
4.3.4	Verbonden partijen	15
4.3.5	Bedrijfsvoering	15
4.3.6	Rechtmatigheid	

5	JAARREKENING	16
5.1	Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)	17
5.2	Overzicht van baten en lasten 2017	18
5.3	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	19
5.4	Toelichting op de balans	21
	Vaste activa.....	21
	Vlottende activa.....	21
	Vaste passiva.....	22
	Vlottende passiva.....	23
5.5	Toelichting op het overzicht van baten en lasten	24
	Overige bedrijfsopbrengsten.....	24
	Subsidie gemeenten uitvoering SW.....	24
	Bonus begeleid werken.....	25
	Lonen, salarissen en sociale lasten SW.....	25
	Overige personeelskosten SW.....	26
	Lonen en sociale lasten ambtelijk.....	26
	Overige kosten GR.....	27
	Financieringsfunctie.....	27
5.6	Kengetallen	28
5.7	Overzicht verdeling subsidiebijdragen	28
6	OPMAAK EN VASTSTELLING	29
7	NORMENKADER RECHTMATIGHEID 2017	30
8	SAMENSTELLING VAN ALGEMEEN BESTUUR PER 31 DECEMBER 2017	33
9	CONTROLEVERKLARING	34

1 Algemeen

De Gemeenschappelijke Regeling Sociale Werkvoorziening 'Fryslân' (GR Sw 'Fryslân') is een samenwerkingsverband van de gemeenten Achtkarspelen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland, Tytsjerksteradiel en Weststellingwerf.

De GR Sw 'Fryslân' heeft tot doel de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en daaruit voortvloeiende voorschriften uit te voeren voor de acht aangesloten gemeenten. De uitvoering van de Wsw heeft het bestuur van de GR opgedragen aan Caparis NV.

Het bestuur van de GR wordt gevormd door leden van de colleges van B&W van de aangesloten gemeenten. Het bestuur voert de regie op de uitvoering van de Wsw en vergadert gemiddeld vijfmaal per jaar, waarbij ook de algemeen directeur van Caparis NV aanwezig is als adviseur van het bestuur.

2 Van de voorzitter

Voor u ligt de programmaverantwoording en de jaarrekening 2017 van de GR SW 'Fryslân'.

Op 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Tegelijkertijd is de Wet sociale werkvoorziening gewijzigd en is instroom in de sociale werkvoorziening niet meer mogelijk. Dit betekent dat de sociale werkvoorziening op termijn zal verdwijnen.

Het stoppen van de instroom heeft niet alleen gevolgen voor de GR, maar ook voor de uitvoeringsorganisatie, Caparis NV. De opdracht van de GR aan Caparis NV zal immers kleiner worden.

Het bestuur van de GR heeft begin 2016 de ontwikkelrichting voor de komende jaren vastgesteld, omdat het niet wenselijk is om een langjarig proces in te gaan van afbouw door natuurlijk verloop alleen. De ontwikkelrichting is in 2017 verder uitgewerkt.

Per 1 oktober 2017 zijn 135 werknemers van de GR overgegaan naar een dienstverband bij vier gemeenten. Zij zullen daar voornamelijk werkzaam zijn in het onderhoud van groenvoorzieningen. Na een lange aanloop is de overgang voor de werknemers goed en vlot verlopen.

In 2017 is de directie van Caparis NV begonnen met de uitwerking van de transitie naar een sociale onderneming. Daartoe is een eerste uitwerking gepresenteerd onder de titel "Caparis: lokaal maatwerk, regionaal netwerk". Naast verbetering van de bedrijfsvoering en de dienstverlening aan gemeenten, stelt de directie voor om ook kritisch te kijken naar de governance structuur. In 2018 zullen naar verwachting de eerste knopen doorgehakt worden en zullen de eerste contouren van de transitie zichtbaar zijn.

Binnen de veranderende structuur en organisatie gaat de aandacht vooral uit naar onze werknemers. Zij verdienen een goede en veilige werkplek. Ook in de nieuwe situatie blijft Caparis NV die werkplek bieden.

Engbert van Esch
Voorzitter GR SW 'Fryslân'

3 Bericht van het dagelijks bestuur

Algemeen bestuur

Het algemeen bestuur wordt gevormd door een lid van de colleges van B&W van alle aangesloten gemeenten. Het algemeen bestuur is in 2017 drie keer bij elkaar geweest, het dagelijks bestuur vergaderde zesmaal. In de vergaderingen is veel aandacht besteed aan de toekomstige uitvoering van de sociale werkvoorziening, in verband met de nieuwe regelgeving vanuit de Participatiewet.

Jaarovereenkomst

Ook voor 2017 hebben de GR Sw 'Fryslân' en Caparis NV een jaarovereenkomst gesloten. In de jaarovereenkomst zijn de afspraken vastgelegd ten aanzien van de verplichtingen van zowel opdrachtgever als opdrachtnemer. Er zijn geen prestatie-indicatoren meer afgesproken; door de afname van het aantal werknemers – door zowel natuurlijk verloop als door overgang naar een gemeente – wordt het steeds lastiger om een taakstelling op te nemen voor bijvoorbeeld het na te streven aantal detacheringen.

De toekomst van de sociale werkvoorziening

Begin 2016 heeft het algemeen bestuur van de GR de toekomstige ontwikkelrichting voor de sociale werkvoorziening vastgesteld. In 2017 heeft de directie van Caparis NV een aanvang gemaakt met de uitwerking in een transitieplan. In het derde kwartaal verscheen de eerste uitwerking, in de vorm van het plan “Caparis: lokaal maatwerk, regionaal netwerk”, transitie naar een sociale onderneming. Naast verbetering van de bedrijfsvoering en de dienstverlening aan gemeenten, stelt de directie voor om ook kritisch te kijken naar de governance structuur. In 2018 zullen naar verwachting de eerste knopen doorgehakt worden en zullen de eerste contouren van de transitie zichtbaar zijn. In dit veranderingsproces staat voorop dat er oog moet zijn voor de mensen die het aangaat, en voor het behoud van werkgelegenheid.

Uitbetaling achterstallig loon

Na de constatering dat, door een foutieve toepassing van de cao, aan een aantal medewerkers gedurende enige tijd te weinig loon is uitbetaald, heeft Caparis NV er alles aan gedaan om deze fout te herstellen. De achterstallige betalingen zijn grotendeels gedaan in 2016, begin 2017 zijn de laatste betalingen afgerond. De betalingen worden geboekt via de jaarrekening van de GR, maar komen ten laste van Caparis NV. De betreffende werknemers kunnen ook na 2017 nog een beroep doen op deskundige advisering, als er problemen dreigen te ontstaan door de nabetaling. Het bestuur is blij dat deze kwestie naar tevredenheid is afgerond.

Cliëntenraad

De SW (cliënten) Raad Caparis bestaat uit 7 leden, een secretaris en een onafhankelijk voorzitter. Een van de leden moet om gezondheidsredenen de Raad verlaten. In de juli vergadering treedt een nieuw lid toe. De campagne om nieuwe leden te werven wordt voortgezet om de Raad te versterken. De Raad komt 5 maal bijeen. Tweemaal heeft de Raad een advies uitgebracht. Eenmaal over een overleden medewerker en eenmaal over de overname van medewerkers afdeling Groen door de gemeente. Met een delegatie van de SW Raad is een werkbezoek gebracht aan de gemeente Weststellingwerf afdeling Groen. Dit om te bespreken hoe de overname van medewerkers van de afdeling Groen van Caparis naar de gemeentelijke afdeling Groenvoorziening is verlopen. Eens in het kwartaal heeft de voorzitter overleg met de OR van Caparis. Het Platform WSW-Adviesraden Noord Nederland is opgeheven. Ook het FSU is per 31 december 2017 beëindigd. Het lidmaatschap Mobility is nu des te meer van belang om aan de goede informatie te komen. De implementatie van de Participatiewet vraagt veel aandacht. We bespreken het rapport “Caparis: lokaal maatwerk, regionaal netwerk”, het vervolg op het “Herstructureringsplan Caparis”. Er is contact met de MOA Achtkarspelen en met de Participatieraad van de gemeente Heerenveen.

4 Jaarverslag

- Programmaverantwoording
- Resultaatanalyse
- Verplichte paragrafen BBV

4.1 Programmaverantwoording

4.1.1 Algemeen

Het bestuur van de GR Sw 'Fryslân' is verantwoordelijk voor één programma binnen de hoofdfunctie van de 'Sociale Voorzieningen en Maatschappelijke Dienstverlening' t.w. de *Sociale Werkvoorziening* (Wsw). De GR heeft de uitvoering van de Wsw voor de acht aangesloten gemeenten opgedragen aan Caparis NV. In dit hoofdstuk wordt de omvang van die opdracht tot uitdrukking gebracht en de mate waarin Caparis NV die opdracht heeft kunnen realiseren. Met ingang van 1 januari 2015 is instroom in de Wsw niet meer mogelijk. Dit heeft er onder andere toe geleid dat er met ingang van 2015 geen sprake meer is van een taakstelling en wachtlijst.

4.1.2 Ontwikkeling van binnen naar buiten

In de jaarovereenkomst van 2017 zijn tussen de GR Sw 'Fryslân' en Caparis NV geen concrete doelstellingen met betrekking tot de werkladder meer opgenomen. Het beleid van Caparis blijft evenwel gericht op de afgesproken doelstelling om waar mogelijk medewerkers te plaatsen in detachering en begeleid werken.

In onderstaand overzicht is de stand per 31 december 2017 vergeleken met de doelstelling van Caparis en de gemiddelde stand over 2016. In de genoemde aantallen zijn ook de medewerkers opgenomen in dienst van de gemeenten waarvoor Caparis het materieel werkgeverschap op zich heeft genomen (de hier vermelde gemiddelde realisatie wijkt daarom af van de cijfers die verder in de stukken staan vermeld en die alleen betrekking hebben op de GR, zoals de tabel in hst. 4.1.3. en de kengetallen in hst. 5.6).

Beweging van binnen naar buiten bij Caparis

plaatsingen o.b.v.

werkladder (in SE)

	gemiddeld 2016		doelstelling 2017		gemiddeld 2017	
	SE	%	SE	%	SE	%
Groepsdeta/Deta/BW	789,4	36,4%	703,4	33,5%	688,7	33,6%
Beschut buiten	289,9	13,4%	283,5	13,5%	260,3	12,7%
Beschut binnen	1.087,4	50,2%	1.112,8	53,0%	1.099,8	53,7%
Totaal	2.166,7	100,0%	2.099,7	100,0%	2.048,8	100,0%

Uit bovenstaande blijkt dat het gemiddeld aandeel Deta/BW in 2017 33,6% is (ultimo 2016: 36,4%). Omgerekend naar fte (en Se) betekent dit dat er 650 fte (689 Se) werkzaam waren bij een reguliere werkgever door middel van detachering of begeleid werken. Dit is 85 fte lager in vergelijking met de eindstand 2016 (735 fte). De oorzaak hiervan is dat er geen instroom in de Wsw meer plaatsvindt, maar dat er wel sprake is van verloop (pensionering, overlijden, enzovoorts).

Verder heeft Caparis NV bij de overgang van boekjaar 2016 naar 2017 er voor gekozen om de activiteiten die ze doet voor een van de grote klanten – de zogenaamde doppenlijn – over te hevelen van Groepsdeta/Deta/Bw naar Beschut Binnen. Deze medewerkers werken in de Caparis locatie Heerenveen. De aansturing en begeleiding wordt ook volledig gedaan door Caparis. Helaas daalt het percentage Groepsdeta/Deta/Bw hierdoor wel ten opzichte van 2016. Qua aard van de werkzaamheden en de begeleiding is de nieuwe wijze van rapporteren zuiverder.

Ook zijn door de verschuiving van circa 130 fte groenmedewerkers per 1 oktober 2017 van Caparis naar vier aandeelhoudende gemeenten de verhoudingen gewijzigd tussen Groepsdeta/Deta/Bw, Beschut Binnen en Beschut Buiten. Voor Caparis blijft het aandachtspunt om zoveel mogelijk mensen zo regulier mogelijk te laten werken.

4.1.3 Personele bezetting

In de hierna weergegeven tabel is de bezetting van Sw-medewerkers en kadermedewerkers met een ambtelijke aanstelling bij de GR Sw 'Fryslân' weergegeven:

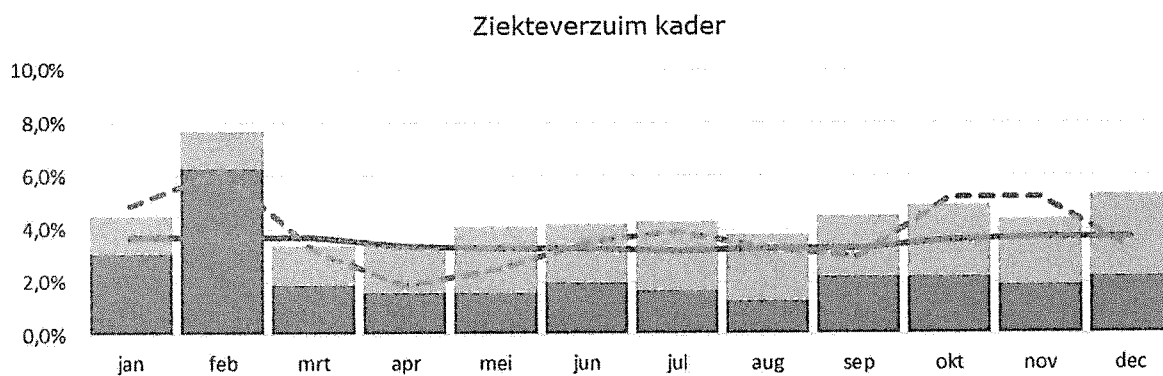
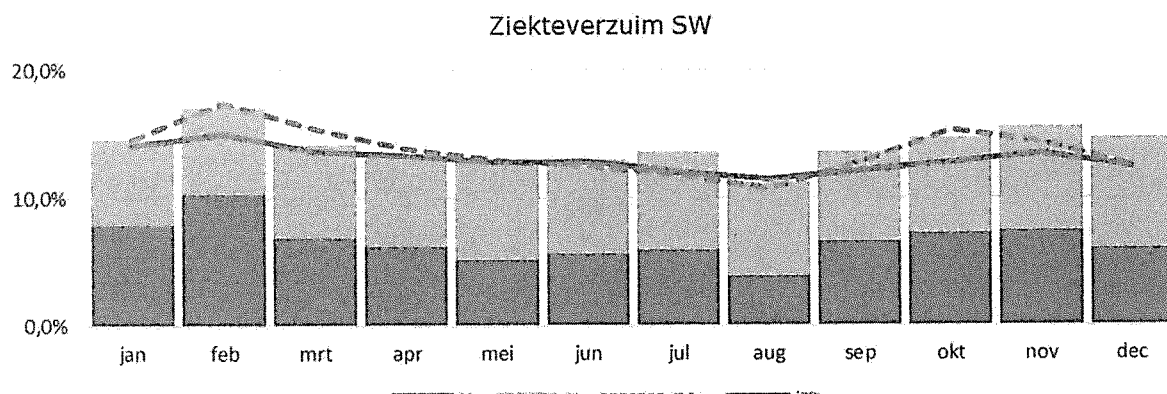
Bezetting		Gew. begr. 2017	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Vershil 2016 en 2017
Sw-medewerkers in dienst	Se	1.903	2.018	1.896	122-
	fte	1.786	1.895	1.778	117-
Aantal Begeleid Werken	Se	141	144	141	3-
	fte	126	129	127	2-
Kader (ambtelijk)	fte	66	72	66	6-

Uit het overzicht hiervoor blijkt dat het aantal Sw-medewerkers in 2017 is gedaald met 117 fte. De oorzaak hiervan is mede dat er met ingang van 2015 geen instroom in de Wsw meer plaatsvindt als gevolg van wetswijzigingen. Wel is sprake van verloop (pensionering, ontslag, overlijden, enzovoorts). Daarnaast zijn 130 fte per 1 oktober 2017 overgegaan naar de gemeenten in verband met de keuze van vier gemeenten om de groenactiviteiten uit te voeren met de (eigen) SW medewerkers. Het aantal Sw-medewerkers geplaatst via een Begeleid Werken-contract is in 2017 licht gedaald t.o.v. 2016.

Het aantal ambtelijke kadermedewerkers is in 2017 met 6 fte gedaald. Doordat er voor kaderpersoneel geen nieuwe dienstverbanden door de GR Sw 'Fryslân' worden afgesloten, zal het aantal ambtelijke kadermedewerkers de komende jaren verder dalen.

4.1.4 Ziekteverzuim

In onderstaande grafiek wordt het verloop van het ziekteverzuim gedurende 2017 per maand weergegeven.

In onderstaande tabel is het ziekteverzuim in percentages weergegeven. In deze tabel is onderscheid gemaakt tussen ziekteverzuim Sw en ziekteverzuim kader, voor zowel kort als lang verzuim.

		Feit 2016	Feit 2017	Doel 2017
Sw	kort	5,00%	5,00%	5,70%
	lang	8,70%	9,00%	7,20%
	totaal	13,70%	14,00%	12,90%
Kader	kort	1,90%	1,90%	2,60%
	lang	1,90%	2,60%	0,90%
	totaal	3,80%	4,50%	3,50%

Het kortdurend ziekteverzuim Sw bedraagt 5,0% en is 0,7% lager dan begroot en gelijk aan 2016. Ook het kort verzuim kader is lager dan begroot en komt op 1,9%. Ten opzichte van 2016 is het kort verzuim bij het kader ook gelijk gebleven.

In zijn algemeenheid kan worden geconcludeerd dat het ziekteverzuim voornamelijk lang verzuim betreft. Er is een grote groep Sw-medewerkers die langdurig ziek is (doel: 7,2%, realisatie 9%) en dit beperkt de mogelijkheden aanzienlijk om het gemiddelde percentage te verlagen. Er is geen sluitende verklaring voor het hogere aantal langdurig zieken. Uit landelijk onderzoek blijkt dat de bij de GR Sw 'Fryslân' aangesloten gemeenten procentueel meer Sw-medewerkers met een ernstige arbeidshandicap hebben (GR Sw 'Fryslân': 25%, landelijk 12%). Vermoed wordt dat hier een relatie ligt met de hoogte van het ziekteverzuim.

HRM heeft in het eerste kwartaal van 2017 een plan van aanpak gepresenteerd om met name het korte termijn verzuim terug te dringen. Het lijkt succesvol te zijn dat de werkleiding extra inzet pleegt en getraind is middels een vijftal workshops op het terugdringen van kort verzuim. Vanuit opleidingen wordt er een training ontwikkeld om ook aan nieuwe leidinggevenden de inhoud van de vijf workshops over te brengen. Borging en continue aandacht zijn sleutels om het succes vast te houden.

4.2 Resultaatanalyse

4.2.1 Algemeen

Het bedrijfseconomische deel van de Wsw is aan Caparis NV uitbesteed. Dat heeft tot gevolg dat een aantal zaken niet in dit jaarverslag opgenomen wordt. Het jaarverslag geeft dus geen beeld van de bedrijfsmatige aspecten van de uitvoering van de Wsw in ons werkgebied; daarvoor is ook kennisname van het jaarverslag van Caparis NV nodig.

De begroting voor het jaar 2017 is door het algemeen bestuur van de GR goedgekeurd op 27 juni 2016. Over 2017 is sprake van een hogere uitstroom welke vooral wordt veroorzaakt door het besluit van een viertal gemeenten om een deel van de groenactiviteiten zelf uit te voeren. De effecten hiervan zijn in de begrotingswijziging van 29 september 2017 weergegeven en zijn in december 2017 vastgesteld.

4.2.2 Subsidie gemeenten uitvoering Wsw

De bij de GR Sw 'Fryslân' aangesloten gemeenten zorgen voor de financiering van de GR Sw 'Fryslân'. Deze financiering wordt hoofdzakelijk gebruikt ter dekking van de loon- en overige personeelskosten van de Sw-medewerkers. Ter (gedeeltelijke) dekking van de GR Sw 'Fryslân', ontvangen de gemeenten een bijdrage van het Rijk. Het resterende deel voor de dekking wordt door de gemeenten uit eigen middelen bijgedragen. De subsidie voor de Sw-medewerkers die in gemeenten wonen buiten de bij de GR Sw 'Fryslân' aangesloten gemeenten, maar wel via de GR Sw 'Fryslân' zijn geplaatst bij Caparis NV, loopt vanaf 2017 via één van de aangesloten gemeenten. Deze bijdrage is gelijk aan het jaarlijks vastgestelde (fictieve) budget zoals de gemeenten dat ontvangen als onderdeel van het Participatiebudget..

De totaal ontvangen subsidie is € 115.000 lager dan begroot (realisatie: € 59.102.000/gewijzigde begroting: € 59.217.000). De belangrijkste oorzaak ligt in een lagere realisatie van het aantal SE (8,5) ten opzichte van de begroting als gevolg van een hogere uitstroom. Daarbij wordt het verschil nog verkleind door de elders gevraagde bijdrage (€ 33.000) voor naadloze overnames, aanvullende gemeentelijke bijdragen zoals die vrijvallen uit 2016 (€ 35.000) en zijn ontvangen van de Friese gemeenten over 2017 (€ 27.000).

4.2.3 Bonus Begeleid Werken

In 2016 is door het Rijk de bonus Begeleid Werken met betrekking tot het jaar 2014 aan de gemeenten uitgekeerd (€ 427.000). Door de invoering van de Participatiewet is 2016 het laatste jaar waarover een bonus voor het begeleid werken wordt ontvangen.

De bonus Begeleid Werken is conform afspraak door de gemeenten aan de GR Sw 'Fryslân' ter beschikking gesteld en vervolgens door de GR Sw 'Fryslân' 100% doorbetaald aan Caparis NV omdat de bonus wordt gerealiseerd als gevolg van inspanningen door Caparis NV.

4.2.4 Loon- en personeelskosten Sw

De loonkosten Sw zijn in absolute zin gedaald met € 3.391.000 (5,9%) ten opzichte van 2016. De gemiddelde loonkosten per Sw-medewerker zijn met 0,2% gestegen (van € 30.120 per fte in 2016 naar € 30.187 per fte in 2017). De stijging is gering omdat in de loonkosten over 2017 het voordeel van de LIV (lage-inkomensvoordeel) is meegerekend. Hierdoor verlagen de loonkosten met ca. 1,5% (uitgaande van een verwacht LIV-voordeel op de brutolonen van 1,8%). Zonder de LIV zouden de loonkosten in totaliteit stijgen met 1,7% per fte, dit als gevolg van een procentuele stijging van het brutoloon per fte van 1,5% en een stijging van de sociale lasten met 2,6% per fte.

In de jaarstukken van 2016 was een bedrag van € 260.000 opgenomen voor nabetaling van loon en compensatie voor mogelijke schade als gevolg van de geconstateerde omissie van Caparis bij de uitvoering van de cao voor de sociale werkvoorziening (zie verder de jaarstukken van dat jaar). Deze post was zowel een kostenpost als bate en eveneens zowel een schuld als vordering voor de GR omdat door het bestuur van de GR met Caparis was afgesproken dat zij deze kosten voor haar rekening

neemt. De opgenomen post is nagenoeg geheel afgewikkeld in 2016. Er wordt nog rekening gehouden met een afwikkeling van kosten van maximaal € 7.000.

De GR Sw 'Fryslân' is voor het Sw-personeel aangesloten bij bedrijfstakpensioenfonds Stichting Pensioenfonds Werk en Integratie en past samen met andere rechtspersonen dezelfde pensioenregeling toe. Er is geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies, in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds.

4.2.5 Loonkosten ambtelijk

De loonkosten ambtelijk kader zijn in absolute zin met € 297.000 gedaald ten opzichte van 2016. De voornaamste oorzaak hiervan is de daling van het aantal ambtelijke kadermedewerkers. In 2017 zijn gemiddeld 6 fte's uitgestroomd. De gemiddelde loonkosten voor het kaderpersoneel zijn gestegen met 2,7% per fte.

De GR Sw 'Fryslân' is voor het ambtelijk personeel aangesloten bij bedrijfstakpensioenfonds ABP en past samen met andere rechtspersonen dezelfde pensioenregeling toe. Er is geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies, in het geval van een tekort bij het bedrijfstakpensioenfonds.

De loonkosten ambtelijk worden 100% doorbelast aan Caparis NV.

4.2.6 Financieringskosten

De rentelasten zijn in 2017 gedaald met € 84.000 (2017: € 82.000, 2016: € 166.000). De lagere rentelasten worden veroorzaakt doordat de totaalbehoefte aan financiering, substantieel is gedaald door de positieve bedrijfsresultaten en kasstromen bij Caparis NV. Dit heeft erin geresulteerd dat eind 2016 een roll-over lening met een restschuld van € 2,7 mln. in één keer is afgelost. Het effect daarvan veroorzaakt mede de daling van de rentekosten in 2017.

4.3 Verplichte paragrafen BBV

4.3.1 Weerstandsvermogen, kengetallen en risicobeheersing

GR Sw 'Fryslân' heeft al het ambtelijk personeel bij Caparis NV gedetacheerd. Vervolgens vindt een integrale doorberekening plaats aan Caparis NV. Per saldo levert dit geen risico op. De vakantiegeldverplichtingen van zowel het ambtelijk personeel als het personeel met een dienstverband in het kader van de Wsw, zijn niet opgenomen in de jaarrekening van de GR Sw 'Fryslân'. De vakantiegeldverplichting voor ambtelijk personeel is aan Caparis NV doorberekend. Hetzelfde geldt voor het Individueel Loopbaan Budget. In de balans zijn, in overeenstemming met de regelgeving, geen personele verplichtingen meer tot uitdrukking gebracht van een jaarlijks gelijkblijvend niveau. Dit is op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) niet toegestaan. Het betreft de volgende verplichtingen voor Sw-personeel: vakantiegeld (€ 2.213.000), vakantiedagen (€ 2.140.000), spaarverlof (€ 362.000) en jubilea (€ 1.800.000).

In het overzicht van de baten en lasten 2017 is een bedrag (€ 791.000) opgenomen voor het in 2018 te ontvangen bedrag aan lage-inkomensvoordeel (LIV). Uit de jaargegevens/-opgaven van 2017 zal door het UWV worden bepaald welke medewerkers hiervoor in aanmerking komen en zullen de bedragen vervolgens worden uitgekeerd door de belastingdienst. Het berekende bedrag is gebaseerd op de personele - en loongegevens over 2017. Er is een risico dat het uiteindelijk vastgestelde en uit te betalen bedrag gaat afwijken van het bedrag waar nu rekening mee wordt gehouden.

In de paragraaf hierna, handelend over de financiering (paragraaf 4.3.3), wordt aangegeven dat de door de GR Sw 'Fryslân' afgesloten leningen worden doorgeleend aan Caparis NV. Het risico voor de GR Sw 'Fryslân' bestaat daarin dat Caparis NV in staat moet zijn aan de vereiste aflossingsverplichtingen te kunnen voldoen. Echter, in praktische zin is dit geen risico omdat dezelfde gemeenten die participeren in de GR Sw 'Fryslân' ook aandeelhouder van Caparis NV zijn. Bovendien heeft Caparis NV zekerheden verstrekt in de vorm van pandrecht op voorraden en debiteuren en een hypotheek op het onroerend goed van Caparis NV. Het weerstandsvermogen van Caparis NV is in 2017 opnieuw verbeterd en is toereikend om de lopende verplichtingen op korte - en middellange termijn te voldoen.

Hieronder zijn in een tabel de vanuit de BBV verplichte kengetallen weergegeven.

Verloop van de kengetallen			jaarrek.'16	begr.'17	jaarrek.'17
Kengetallen:			(*1.000)		(*1.000)
1 netto schuldquote	vaste schulden	A	4.268		3.261
	vlootende schulden	B&C	3.998		3.133
	fin.vaste activa	D	4.268		3.261
	uitzettingen < 1jr	E&G	4.299		3.371
	liquide middelen	F	389		387
	saldo baten	H	67.819		63.639
	<i>berekende netto schuldquote</i>	$(A+B+C-D-E-F-G)/H$	-1,0%		-1,0%
2 netto schuldquote gecorrigeerd	voor alle verstrekte leningen				
	<i>berekende netto schuldquote na corr.</i>	$(A+B+C-E-F-G)/H$	5,3%		4,1%
3 solvabiliteitsrisico	eigen vermogen	A	690		625
	totaal passiva	B	8.956		7.019
	<i>berekende solvabiliteit</i>	A/B	7,7%		8,9%
4 structurele exploitatieruimte	lasten (excl.mut.reserves)	A	67.991		63.786
	baten (excl.mut.reserves)	B	67.985		63.721
	storting reserves (struc.)	C	0		0
	onttrekking reserves (struc.)	D	0		0
	$((B-A)+(D-C))$		-7		-65
	baten (excl.ontr.reserves)	E	67.985		63.721
	<i>berekende exploitatieruimte</i>	$((B-A)+(D-C))/(E)*100$	-0,01%		-0,10%
5 grondexploitatie			nvt	nvt	nvt
6 belastingcapaciteit			nvt	nvt	nvt

De GR heeft ultimo boekjaar een vermogen van € 625.000 in de vorm van een bestemmingsreserve. Er wordt verder geen weerstandvermogen opgebouwd omdat jaarlijks een positief of negatief resultaat wordt afgerekend met de (deelnemende) gemeenten. Daarnaast zijn de hiervoor beschreven risico's van dien aard dat geen eigen weerstandvermogen noodzakelijk is.

Omdat de exploitatie in zijn geheel plaatsvindt bij Caparis NV en de GR Sw Fryslân in die zin slechts als doorgeefluik functioneert, zijn in feite alleen de kengetallen van belang die iets zeggen over de liquiditeit en solvabiliteit van de onderneming. De liquiditeit laat zien in hoeverre de onderneming in staat is om haar (directe) opeisbare verplichtingen te voldoen en wordt uitgedrukt in de current ratio: vlottende activa / kort vreemd vermogen. Per balansdatum bedraagt deze: 1,2 (2016: 1,2). Dit betekent dat er op korte termijn voldoende liquiditeit is om aan de kortlopende verplichtingen te voldoen.

De solvabiliteit biedt inzicht in de mate waarin de onderneming aan haar verplichtingen kan voldoen en laat zien in hoeverre de onderneming afhankelijk is van schuldeisers. Het kengetal voor de solvabiliteit staat in bovenstaande tabel weergegeven, deze bedraagt ultimo 2017 8,9% (2016: 7,7%).

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de GR ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

De GR heeft inclusief de uitzettingen (verstrekke leningen) aan Caparis, meer vorderingen dan schulden en tevens zijn de baten in enig jaar zodanig dat de druk van de schuldenlast nagenoeg te verwaarlozen is. Dit blijkt ook uit de berekende netto schuldquote van -1% (waar vanuit de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) een signaalwaarde van 100% wordt gehanteerd). Ook exclusief de uitzettingen aan Caparis, is de berekende schuldquote van 4,1%, afgezet tegen de baten, van geringe omvang.

4.3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

De GR Sw 'Fryslân' beschikt niet over kapitaalgoederen, deze behoren toe aan Caparis NV.

4.3.3 Financiering

De GR Sw 'Fryslân' treedt op als financier van Caparis NV. Dit houdt in dat de GR Sw 'Fryslân' onder gunstige voorwaarden geld aantrekt en dat vervolgens onder dezelfde voorwaarden doorleent aan Caparis NV. Daarmee is Caparis NV verzekerd van externe financiering tegen optimale condities. Voor de leningen van de GR Sw 'Fryslân' aan Caparis NV zijn door Caparis NV zekerheden gesteld in de vorm van pandrecht op voorraden en debiteuren. Begin 2007 is een hypotheek afgesloten op het onroerend goed van Caparis NV.

In de financieringsovereenkomst tussen de GR Sw 'Fryslân' en Caparis NV is een plafond opgenomen voor de maximale leencapaciteit van Caparis NV. De maximale leencapaciteit van Caparis NV bedraagt 130% van de waarde van de vaste activa. Per 31 december 2017 heeft Caparis NV voor 28% (2016: 35%) aan financiering aangetrokken via de GR Sw 'Fryslân'. Dit vertegenwoordigt een verstrekte financiering van € 3,3 miljoen (2016: € 4,3 miljoen). Gedurende 2017 is de financiering aan Caparis NV derhalve met € 1 miljoen gereduceerd.

Voor het jaar 2018 verwacht Caparis geen nieuwe financiering in de vorm van langlopende leningen, benodigd te zijn.

Omdat de GR Sw 'Fryslân' uitsluitend optreedt als financier van Caparis NV is er geen sprake van een zelfstandig treasurybeleid. Door de integrale doorlening van alle financiering aan Caparis NV zijn de risico's primair verlegd naar Caparis NV. Het belangrijkste risico voor de GR Sw 'Fryslân' betreft de inbaarheid van de aan Caparis NV verstrekte leningen. Echter, in praktische zin is dit geen risico omdat dezelfde gemeenten die participeren in de GR Sw 'Fryslân' ook aandeelhouder van Caparis NV zijn. Voor de secundaire risico's wordt verwezen naar de paragraaf over het weerstandvermogen. De gehanteerde financieringsconstructie leidt er toe dat een toetsing aan de kasgeldlimiet en de berekening van de renterisiconorm geen enkele toegevoegde waarde biedt.

Per balansdatum bestaat er nog één roll-over lening. Het van toepassing zijnde rentepercentage is, begin 2012, middels een renteswap omgezet in een vast percentage. Het afsluiten van de renteswap heeft conform het destijds geldende treasurystatuut plaatsgevonden. Middels deze renteswap wordt het renterisico op de betreffende roll-over lening afgedekt. De afgesloten renteswap heeft een directe hedge-

relatie met de onderliggende roll-over lening. De renteswap is derhalve niet speculatief van aard. Zolang GR Sw 'Fryslân' aan haar financiële verplichtingen richting de bank voldoet, is er geen sprake van het doen van extra financiële stortingen in geval de renteswap een negatieve marktwaarde heeft. De renteswap heeft per 31 december 2017 een marktwaarde van € 23.000 negatief (2016: € 41.000 negatief). De negatieve waarde is niet in het overzicht van baten en lasten van de GR Sw 'Fryslân' als verlies verantwoord, omdat de swap wordt gewaardeerd tegen aanschafwaarde. Gedurende de looptijd van de renteswap zal de marktwaarde weer nihil worden. De GR Sw 'Fryslân' heeft niet de intentie om de swap te beëindigen.

4.3.4 Verbonden partijen

De GR Sw 'Fryslân' heeft als uitvoerend Sw-bedrijf Caparis NV te Drachten aangewezen. Hiermee wordt slechts een contractuele relatie onderhouden. Er is geen bestuurlijke verbondenheid. De aandelen van Caparis NV zijn in handen van de in de GR Sw 'Fryslân' deelnemende gemeenten. De GR Sw 'Fryslân' heeft derhalve geen verbonden partijen in de zin van het BBV.

4.3.5 Bedrijfsvoering

De GR Sw 'Fryslân' heeft geen zelfstandige inhoudelijke bedrijfsvoering, maar is doorgeefluik voor financiering en arbeidscapaciteit aan Caparis NV. De feitelijke bedrijfsvoering vindt daar plaats.

4.3.6 Rechtmatigheid

De regelgeving over de rechtmatigheid in de jaarrekening vraagt om een scherpe afbakening van het rechtmatigheidsbegrip bij gemeenschappelijke regelingen (GR). Dit betekent dat het noodzakelijk is om te komen tot vastlegging van een normenkader en deze ook ter kennis te brengen aan het bestuur van de GR. Bij de accountantscontrole is de rechtmatigheid gerelateerd aan handelingen in het kader van het financieel beheer en de vaststelling of deze in overeenstemming met de wet- en regelgeving zijn. Het gaat hierbij zowel om externe regelgeving als de eigen regels en verordeningen. In de bijlage 'Normenkader Rechtmatigheid' wordt een overzicht gegeven van de thans bekende, op de GR Sw 'Fryslân' van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Omdat de uitvoering van de activiteiten is opgedragen aan Caparis NV, blijkt het normenkader van de in de GR Sw 'Fryslân' blijvende activiteiten beperkt.

In de paragraaf 4.3.3 (Financiering) is toegelicht dat de GR Sw 'Fryslân' in 2012 twee renteswaps heeft afgesloten. Renteswaps zijn risicobeheersingsinstrumenten die zorgdragen voor het afdekken van renterisico's op leningen met een variabele rente. Middels deze renteswaps wordt het renterisico op de betreffende roll-over leningen afgedekt. De afgesloten renteswaps hebben een directe (hedge)relatie met de twee onderliggende roll-over leningen. De renteswaps zijn derhalve niet speculatief van aard. De renteswaps zijn afgesloten met de ABN-AMRO Bank. Het afsluiten van de renteswaps heeft conform het toen geldende treasurystatuut plaatsgevonden. In het najaar van 2012 is geconstateerd dat de ABN-AMRO Bank door een wijziging in het kredietwaardigheidsoordeel niet meer voldoet aan de door de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido) gestelde minimumratingeisen. Dit heeft geen negatieve (financiële) gevolgen voor de GR Sw 'Fryslân' omdat er geen voornemens zijn de leningen en de renteswaps die hier betrekking op hebben te beëindigen. Het treasurystatuut is in 2013 aangepast en voldoet aan de eisen gesteld in de Wet Fido.

5 Jaarrekening

- Balans
- Overzicht van baten en lasten
- Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling
- Toelichting op de balans
- Toelichting op het overzicht van baten en lasten
- Kengetallen
- Overzicht verdeling subsidiebijdragen

5.1 Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)

Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)

x € 1.000

	2017	2016
ACTIVA		
Vaste activa		
Financiële vaste activa	3.261	4.268
- overige langlopende leningen	3.261	4.268
Totaal vaste activa	3.261	4.268
Vlottende activa		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3.371	4.299
- vorderingen op openbare lichamen	907	253
- uitzettingen in 's Rijks schatkist (< 1 jaar)	1.613	2.516
- overige vorderingen	851	1.530
Liquide middelen	387	389
- banksaldi	387	389
Totaal vlottende activa	3.758	4.688
Totaal algemeen	7.019	8.956
PASSIVA		
Vaste passiva		
Eigen vermogen	625	690
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	3.261	4.268
- onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	3.261	4.268
Totaal vaste passiva	3.886	4.958
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	3.133	3.998
- overige schulden	3.133	3.998
Totaal vlottende passiva	3.133	3.998
Totaal algemeen	7.019	8.956

5.2 Overzicht van baten en lasten 2017

x € 1.000

	Realisatie 2017	Gewijzigde begroting 2017	Oorspr. begroting 2017	Realisatie 2016
Baten				
Overige bedrijfsopbrengsten (doorbelasting aan Caparis)	4.537	4.610	4.800	4.834
Subsidie gemeenten uitvoering Sw	59.102	59.217	61.773	62.558
Bonus begeleid werken	0	0	0	427
Totaal baten	63.639	63.827	66.573	67.819
Lasten				
Lonen en sociale lasten Sw	53.686	53.763	56.681	57.077
Overige personeelskosten Sw	1.774	1.825	1.525	1.753
Lonen en sociale lasten ambtelijk	4.537	4.610	4.800	4.834
Doorbetaling subsidie begeleid werken	3.565	3.554	3.483	3.654
Doorbetaling bonus begeleid werken	0	0	0	427
Overige kosten GR	142	75	84	81
Totaal lasten	63.704	63.827	66.573	67.826
Financieringsfunctie				
Rentekosten	82	82	127	166
Doorbelaste rentekosten (Caparis)	-82	-82	-127	-166
Saldo van de financieringsfunctie	0	0	0	0
Resultaat baten, lasten en financiering	-65	0	0	-7
Resultaatbestemming	65			7
Gerealiseerd resultaat	0	0	0	0

5.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

Het algemeen bestuur van het rechtspersoonlijkheid bezittend openbaar lichaam Sw 'Fryslân' heeft in zijn aanwijzingsbesluit van 27 februari 2002 Caparis NV aangewezen als rechtspersoon ten behoeve van de uitvoering van de Wsw in de zin van artikel 2 lid 3 van deze wet.

Zowel het Sw-personeel als het ambtelijk personeel zijn in dienst van GR Sw 'Fryslân'. De lasten verbonden aan het ambtelijke personeel worden volledig doorbelast aan Caparis NV. De (cao gerelateerde) loonkosten en de vervoerskosten van de Sw-medewerkers worden direct gesubsidieerd door de gemeenten aan de GR Sw 'Fryslân'. Nieuwe personeelsleden, niet zijnde Sw-personeel, worden sinds medio 2007 rechtstreeks bij Caparis NV in dienst genomen.

GR Sw 'Fryslân' verstrekt eveneens de noodzakelijke financieringsmiddelen aan Caparis NV. Als zekerheidsstelling heeft GR Sw 'Fryslân' een pandrecht op alle inventaris, machines en voorraden van Caparis NV. Ook het onroerende goed dient als onderpand, daartoe is op 27 januari 2007 een hypotheekakte afgesloten. Deze komt in plaats van een positieve hypotheekverklaring van Caparis NV, afgegeven ten behoeve van GR Sw 'Fryslân' voor alle in haar bezit zijnde onroerende zaken.

De jaarrekening is opgesteld in duizenden euro's. In hoofdstuk 6, bij de vaststelling van de jaarrekening, wordt het voorstel tot resultaatbestemming weergegeven. De begroting 2017 is gedurende het boekjaar aangepast, de oorspronkelijke en gewijzigde begroting zijn in het overzicht van baten en lasten weergegeven.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld op basis van het BBV. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende balanspost anders vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Voor zover het BBV niet anders voorschrijft, zijn de baten en lasten toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Balans

Financiële vaste activa

Waardering vindt plaats op basis van de verkrijgingsprijs verminderd met eventuele duurzame waardeverminderingen en aflossingen.

Financiële derivaten

Financiële derivaten worden slechts gebruikt ter afdekking van onderliggende transacties. Het beleid is erop gericht de gevolgen van renteschommelingen te beperken. Het renterisico is het risico dat de waarde van een financieel instrument fluctueert als gevolg van veranderingen in de markttrente. Het renterisicobeleid is gericht op het minimaliseren van dit renterisico waaraan de activiteiten worden blootgesteld door renteschommelingen. De GR Sw 'Fryslân' kan renteswaps gebruiken voor het beperken van dit renterisico. De hieraan verbonden kosten zijn verwerkt onder de rentelasten.

Financiële derivaten worden, voor zover van toepassing, in de balans gewaardeerd tegen aanschafwaarde.

Vlottende activa

De uitzettingen en overlopende activa worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. De uitzettingen hebben een rente typische looptijd van één jaar of korter. Onder de vlottende activa zijn ook de uitzettingen opgenomen die betrekking hebben op het schatkistbankieren.

Liquide middelen

De liquide middelen worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste schulden

De vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met de reeds gedane aflossingen. Vaste schulden hebben een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Netto vlottende schulden

De vlottende schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Overzicht van baten en lasten

Overige bedrijfsopbrengsten

De post overige bedrijfsopbrengsten omvat het saldo van alle integraal aan Caparis NV doorberekende loonkosten van het ambtelijk personeel.

Subsidies uitvoering Sw

Dit betreft de subsidies van de gemeenten ter financiering van de activiteiten van de GR Sw 'Fryslân'. De van de gemeenten ontvangen bonus voor het uitvoeren van het begeleid werken, wordt doorbetaald aan Caparis.

Lonen Wsw en ambtelijk

Onder de lonen en salarissen worden de loon- en salariskosten van de Sw-medewerkers en de salariskosten van het ambtelijk personeel verantwoord. Onder loon- en salariskosten wordt verstaan het brutobedrag van de aan het boekjaar toe te rekenen lonen c.q. salarissen, waarvan het vakantiegeld, de eindejaarsuitkering en het Individuele Keuze (IKB) budget, onderdeel uitmaken.

Sociale lasten en pensioenpremies

De sociale lasten betreffen de ter zake van de werknemersverzekeringen verschuldigde werkgeverslasten, alsmede het werkgeversaandeel in de pensioenvoorziening. Eveneens worden de aan het boekjaar toe te rekenen ziekengelden, WAO-uitkeringen e.d. hieronder tot uitdrukking gebracht.

Overige kosten GR

De kosten voor het secretariaat, de cliëntenraad, de accountant en de advieskosten, zijn onder de overige kosten GR opgenomen.

Rentekosten

De rentekosten worden berekend op basis van historische kosten.

5.4 Toelichting op de balans

Vaste activa

x € 1.000

Financiële vaste activa

- overige langlopende leningen

	2017	2016
Saldo per 1 januari	4.268	8.469
Aflossingen	-1.007	-4.201
Nieuwe leningen	0	0
Saldo per 31 december	3.261	4.268

De financiële vaste activa hebben betrekking op de aan Caparis NV verstrekte langlopende leningen. De looptijden, rentepercentages en leningsvoorwaarden zijn exact gelijk aan de door de GR Sw 'Fryslân' afgesloten onderhandse leningen en eventuele daarop afgesloten derivaten. In 2017 zijn er geen nieuwe langlopende leningen verstrekt.

De waarde van de overige langlopende leningen is weergegeven tegen de oorspronkelijk doorgeleende bedragen. De afgesproken aflossingen zijn eveneens daarop gebaseerd. Er is geen andere waarderingsgrondslag en derhalve ook geen (her)waarderingsrisico.

Vlottende activa

x € 1.000

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

	2017	2016
- vorderingen op openbare lichamen	907	253
- uitzettingen in 's Rijks schatkist (< 1 jaar)	1613	2516
- overige vorderingen	851	1530

Liquide middelen

- banksaldi	387	389
Totaal	3.758	4.688

De vorderingen op openbare lichamen bestaan uit:

- Het van de belastingdienst te ontvangen bedrag voor LIV (Laag inkomensvoordeel 2017) over 2017 ad € 791.000 (2016: € 0);
- De van de gemeenten te vorderen bedragen over 2017 ad € 116.000 (2016: € 253.000) voor de bonus Begeleid Werken, de btw-voorbelaasting, nog te af te rekenen subsidie en vooruitbetaalde posten.

De uitzettingen in 's Rijks schatkist ad. € 1.613.000 (2016: € 2.516.000) hebben betrekking op de verplichte deelname van de GR Sw 'Fryslân' aan het zogeheten 'schatkistbankieren'. Hierbij worden de (tijdelijk) overtollige liquide middelen dagelijks 'gestald' in een rekening-courantfaciliteit met de Rijksoverheid. De Bank Nederlandse Gemeenten biedt de faciliteit dat het saldo dagelijks automatisch wordt afgeroomd. De belangrijkste geldstromen van de GR lopen dan ook via deze bank. Het is toegestaan om een drempelbedrag aan overtollige middelen buiten de rekening-courantfaciliteit aan te hou-

den. De hoogte van dit drempelbedrag is afhankelijk van de begrotingsomvang van de GR. De drempel is voor 2017 berekend op € 499.298 (0,75% van € 66.573.000). De feitelijk aangehouden gemiddelde saldi over de achtereenvolgende kwartalen in 2017 zijn:

- 1^e kwartaal: € 397.718
- 2^e kwartaal: € 418.365
- 3^e kwartaal: € 400.117
- 4^e kwartaal: € 380.128

De gemiddelde saldi over alle vier kwartalen van 2017 zijn lager dan het gestelde drempelbedrag

De overige vorderingen hebben betrekking op:

- De nog met het loon te verrekenen bedragen ad € 47.000 (2016: € 67.000) met name als gevolg van deelname aan het fietsenplan;
- Een debiteurenvordering voornamelijk betrekking hebbend op Caparis ad € 781.000 (2016: € 747.000);
- Een vordering op Caparis i.v.m. een cao-nabetaling over 2016 en voorgaande jaren ad. € 7.000 (2016: € 710.000);
- Vooruitbetaalde kosten voor vervoersabonnementen en overlopende posten per saldo ad € 16.000 (2016: € 5.000).

De overige vorderingen zijn tegen nominale waarden opgenomen. Het betreffen actuele (berekende) vorderingen waarvan op het moment van het opmaken en vaststellen van deze vorderingen, geen risico's bekend zijn over het niet binnenkomen van de bedragen. Bij de waardering van de vlottende activa is derhalve geen risico van oninbaarheid.

De liquide middelen van de GR Sw 'Fryslân' worden aangehouden bij de ABN-AMRO (€ 362.000) en bij de BNG (€ 25.000).

De GR Sw 'Fryslân' heeft een rekening-courantfaciliteit bij de BNG van € 1.361.000.

Vaste passiva

€ 1.000

Eigen vermogen

	2017	2016
<i>Bestemmingsreserve</i>		
Saldo per 1 januari	690	697
-toevoeging bestemmingsreserve		
-resultaatbestemming (onttrekking) 2017	65	7
Saldo per 31 december	625	690

In 2015 is een bestemmingsreserve gevormd waarmee wordt voorzien in de aanpassing van het beleid rond de herstructurering van Caparis NV als gevolg van de invoering van de Participatiewet met ingang van 1 januari 2015.

Aan het bestuur zal worden voorgesteld om het resultaat over 2017 ad. € 65.000, overeenkomend met de gemaakte kosten voor herstructurering in 2017, te onttrekken uit de reserve (zie voorstel bij vaststelling in hoofdstuk 6).

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer

	2017	2016
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen		
- Aflossing komend jaar	1.007	4.201
- Looptijd korter dan 5 jaar	681	1.208
- Looptijd langer dan 5 jaar	2.580	3.060
Saldo per 1 januari	4.268	8.469
Aflossingen	-1.007	-4.201
Nieuwe leningen	0	0
Saldo per 31 december	3.261	4.268

Rentevoet	2,16%	2,61%
Rentelast	82	166

Alle geldleningen zijn verstrekt door binnenlandse banken. Het in 2017 af te lossen bedrag bedroeg € 1.007.000. De onderhandse geldleningen bestaan op 31 december 2017 nog voor een bedrag van € 681.000 uit de nog overgebleven roll-over lening. Voor deze lening, gefinancierd met variabele rente, is het risico beperkt door het afsluiten in februari 2012 van een renteswap, waarmee de rente is gefixeerd. Er is geen intentie de renteswap voortijdig te beëindigen.

Het af te lossen bedrag over 2018 bedraagt € 1.007.000. De verwachte rentelast voor de vaste schulden voor het begrotingsjaar 2018 bedraagt € 64.000.

Van de schuld per 31 december 2017 heeft € 900.000 nog een looptijd langer dan 5 jaar.

Vlottende passiva

x € 1.000

Netto-vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar

	2017	2016
Overige schulden	3.133	3.998
Totaal	3.133	3.998

Bij de overige schulden zijn de volgende bedragen opgenomen:

- Terug te betalen subsidie uitvoering Sw 2017 ad € 592.000 (2016: € 672.000), dit bedrag heeft grotendeels betrekking op de bij de GR Sw 'Fryslân' aangesloten gemeenten;
- Te betalen loonheffing, pensioenpremies en personele inhoudingen € 1.751.000 en btw € 288.000 (2016: resp. 1.848.000 en € 282.000);
- op balansdatum te betalen - en vooruit ontvangen posten (crediteuren, loonvoorschotten, accountantskosten, subsidie/bonus BW en door-/terug te betalen ziekengeld) ad € 69.000 (2016: € 509.000);
- Aan Caparis NV te betalen in rekening courant ad € 426.000 (2016: € 426.000);
- Een schuld aan een deel van de SW-medewerkers i.v.m. een cao-nabetaling over 2016 en voorgaande jaren ad. € 7.000, dit bedrag wordt teruggevorderd/-ontvangen van Caparis NV (2016: € 260.000).

Gebeurtenissen na balansdatum

De gebeurtenissen die zich na balansdatum hebben voorgedaan en die nog wezenlijk van invloed zijn geweest, zijn verwerkt in de gepresenteerde cijfers.

5.5 Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Overige bedrijfsopbrengsten

Dit betreft de loonkosten van het gedetacheerde ambtelijk personeel wat is doorbelast aan Caparis NV.

Subsidie gemeenten uitvoering SW

<i>x € 1.000</i>	realisatie 2017	begroot 2017 (gew.)	realisatie 2016
Subsidie GR gemeenten	57.544	57.665	60.941
Subsidie overige gemeenten	1.558	1.552	1.617
Totaal	59.102	59.217	62.558

De loon-, vervoer- en overige cao gerelateerde kosten van het Sw-personeel komen, samen met de eigen kosten van de GR Sw 'Fryslân', ten laste van de exploitatie van de GR Sw 'Fryslân'. Ook de bijbehorende geldstromen worden binnen de GR Sw 'Fryslân' verantwoord. De kosten van de GR Sw 'Fryslân' worden door middel van bevoorschotting gefinancierd door de aangesloten en niet-aangesloten gemeenten, die Sw'ers hebben geplaatst bij de GR Sw 'Fryslân'. Een eventueel tekort of overschot op het (bevoorschotte) subsidieresultaat in enig jaar wordt direct verrekend in de bijdrage van de bij de GR Sw 'Fryslân' aangesloten gemeenten. De uiteindelijk benodigde subsidie van de deelnemende GR-gemeenten komt uit op € 29.096 per SE (2016: € 28.810 per SE). Hierbij is gerekend met een gerealiseerd aantal SE, op basis van de woonsituatie per ultimo 2016 en correcties daarop waaronder beëindiging van de dienstverbanden in 2017, door de deelnemende gemeenten van totaal 1.977,8 (2016: 2.115,3). In de gewijzigde begroting is uitgegaan van een subsidie van € 29.084 per SE. Voor de medewerkers uit de woongemeenten buiten het GR-gebied wordt door de GR-gemeenten die als werkgemeente zijn aangewezen, een subsidiebedrag van € 25.240 per SE betaald. Dat bedrag geldt ook in de situaties wanneer medewerkers, ingeval van verhuizing naar het GR-gebied, naadloos worden overgenomen van andere SW-uitvoerders. Binnen Friesland is afgesproken om over 2017 nog een aanvullende gemeentelijke bijdrage te rekenen. Voor de Empatec gemeenten was deze € 500 per SE en voor de NEF gemeenten € 1.040 per SE, berekend op basis van de gemiddelde bezetting in SE over 2017.

Vanaf 2015 is er geen door het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid vastgestelde taakstelling meer voor de deelnemende gemeenten van de GR Sw 'Fryslân'. De gemeenten houden zelf het aantal SE bij wat zij realiseren bij andere Sw-bedrijven. Dit wordt vanaf 2015 niet meer gerapporteerd in de jaarstukken van de GR.

Als uitgangspunt voor de afrekening van de subsidie over 2017 is genomen de woon-/werksituatie van de medewerkers per ultimo 2016. Het ministerie heeft de financiële budgetten namelijk verdeeld op basis van dit uitgangspunt. Daarbij zijn de aantallen gecorrigeerd met de personen (SE) die naadloos zijn overgenomen door andere SW-uitvoerders. Ook de medewerkers die direct een dienstverband hebben bij enkele van de deelnemende gemeenten zijn gecorrigeerd omdat ze direct voor rekening van de betreffende gemeente komen. Tenslotte is ook rekening gehouden met beëindiging van dienstverbanden in de loop van 2017.

Bij Caparis NV is feitelijk over 2017, in opdracht van de GR, een gemiddeld aantal van 1.976,1 SE gerealiseerd voor de deelnemende GR-gemeenten en 61,1 SE voor de niet-deelnemende gemeenten. De gemiddelde realisatie van de subsidieaantallen binnen de GR ligt voor de deelnemende GR-gemeenten 44,3 SE beneden het oorspronkelijk begrote aantal en voor de niet-deelnemende gemeenten 6 SE. Ten opzichte van de gewijzigde begroting zijn deze aantallen resp. 5 SE en 3,5 SE.

Van het gerealiseerde aantal SE hebben in 2017 gemiddeld 141,2 SE (127,2 fte's) een dienstbetrekking door een plaatsing in Begeleid Werken.

De Rijksbijdrage maakt vanaf 2015 onderdeel uit van het participatiebudget en wordt niet meer zichtbaar gemaakt in een bedrag per SE. De aanvullende gemeentelijke bijdrage per SE is over 2017 alleen

gevraagd aan de niet-deelnemende gemeenten binnen Friesland. De bijdragen hiervoor over 2016 en 2017 zijn verwerkt in het resultaat 2017.

Bonus begeleid werken

<i>x € 1.000</i>	realisatie 2017	begroot 2017 (gew.)	realisatie 2016
Ontvangen bijdrage	0	0	427
Doorbetaling aan Caparis	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-427</u>
Totaal	0	0	0

De bonus Begeleid Werken, welke de gemeenten van het Rijk ontvangen voor het plaatsen van Sw-medewerkers in een begeleid werken (BW) dienstverband, wordt door de gemeenten betaald aan de GR Sw 'Fryslân'. De GR Sw 'Fryslân' heeft Caparis NV opdracht gegeven om het begeleid werken uit te voeren en betaalt derhalve het bedrag, conform de gemaakte afspraken, door aan Caparis NV. De in 2016 ontvangen bonus heeft betrekking op de realisatie in 2014. In dat jaar zijn er 142,4 SE aan BW-plaatsingen door Caparis NV gerealiseerd. De bonus bedraagt € 3.000 per geplaatste SE. In verband de invoering van de Participatiewet, is 2014 het laatste jaar waarover een bonus voor het begeleid werken wordt ontvangen.

Lonen, salarissen en sociale lasten SW

<i>x € 1.000</i>	realisatie 2017	begroot 2017 (gew.)	realisatie 2016
Loonkosten	43.098	41.778	46.094
Sociale lasten	7.723	7.520	8.104
Pensioenpremie	3.746	5.014	3.806
Ontvangen ziekengeld/WAO	<u>-881</u>	<u>-549</u>	<u>-927</u>
Totaal	53.686	53.763	57.077

De gewijzigde begroting (exclusief Begeleid Werken) is gebaseerd op een realisatie van gemiddeld 1.786 fte's. Er is een gemiddelde bezetting gerealiseerd van 1.778 fte's (2016: 1.895 fte's). De begrote loonkosten o.b.v. de begrotingswijziging bedragen € 30.103 per fte. De werkelijke loonkosten bedragen in 2017 € 30.187 per fte (2016: € 30.120). Een fte is een fulltime arbeidsplaats à 36 uur.

Onder de loonkosten wordt een Cao-nabetaling in 2017 ad. € 144.000 verantwoord (in 2015 en 2016 werd rekening gehouden met een totaalbedrag groot: € 710.000 over de periode van (medio) 2008 t/m 2016). Deze nabetaling houdt verband met een niet volledige naleving van de cao op het punt van de Individuele Ontwikkelingsplannen (IOP's).

Met Caparis is afgesproken dat het bedrag voor haar rekening komt, derhalve is deze nabetaling kostenneutraal voor de GR.

Overige personeelskosten SW

<i>x € 1.000</i>	realisatie 2017	begroot 2017 (gew.)	realisatie 2016
Vervoerskosten	1.649	1.675	1.602
CAO gerelateerde kosten	<u>125</u>	<u>150</u>	<u>151</u>
Totaal	1.774	1.825	1.753

Voor de kosten van het vervoer ontvangt Caparis een subsidie van de GR gelijk aan de werkelijke kosten van het vervoer.

De cao gerelateerde kosten hebben betrekking op de verplichte uitgaven op basis van de cao, hieronder vallen onder andere de vergoedingen voor jubilea- en overlijdensuitkeringen. Deze uitkeringen bedroegen in 2017 resp. € 69.000 en € 15.000 (2016: resp. € 91.000 en € 16.000).

Lonen en sociale lasten ambtelijk

<i>x € 1.000</i>	realisatie 2017	begroot 2017 (gew.)	realisatie 2016
Loonkosten	3.554	3.690	3.869
Sociale lasten	488	483	506
Pensioenpremie	496	437	459
Ontvangen ziekengeld/WAO	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal	4.537	4.610	4.834

In de oorspronkelijk begroting is met een ambtelijke bezetting gerekend van 70 dienstverbanden (fte's) in de GR Sw 'Fryslân'. Bij de gewijzigde begroting 2017 is dat aangepast naar 66 fte. De werkelijke bezetting over 2017 is gemiddeld ook 66 fte's (2016: 72 fte's). De loonkosten per fte (exclusief kosten gepensioneerd) waren bij de begrotingswijziging begroot op € 69.848 per fte. De werkelijke kosten van deze dienstverbanden, exclusief kosten gepensioneerd, bedragen € 69.019 per fte (over 2016: € 67.187 per fte).

In 2017 zijn door werkgevers en werknemers afspraken gemaakt over een nieuwe cao. Deze cao loopt van 1 mei 2017 tot en met 31 december 2018. Met ingang van 1 augustus 2017 hebben medewerkers 1% loonsverhoging gekregen, daarnaast is de IKB opbouw per 1 december 2017 met 0,5% verhoogd. De kosten met betrekking tot het ambtelijk personeel worden volledig doorbelast aan Caparis NV.

Met ingang van 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT) van toepassing. De WNT stelt een maximum aan de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De WNT kent een openbaarmakingsregime en een maximale bezoldigingsnorm. De maximale bezoldigingsnorm is van toepassing op topfunctionarissen die in dienstbetrekking werkzaam zijn en topfunctionarissen die niet in dienstbetrekking werkzaam zijn (maar worden ingehuurd op basis van een overeenkomst van opdracht), indien zij binnen een periode van 18 maanden meer dan 6 maanden werkzaam zijn voor de (semi-)publieke instelling.

De algemene bezoldigingsnorm van de WNT bedraagt voor 2017 € 181.000 (2016: € 179.000). Voor toezichthouders geldt een afzonderlijke norm. De bezoldigingsnorm voor toezichthouders is gesteld op 15% en 10% (2016: 15% en 10%) van de toepasselijke norm voor de voorzitter van de toezichthouders respectievelijk de leden van de toezichthouders.

Het Dagelijks Bestuur van de GR Sw 'Fryslân' voert de operationele leiding van de GR Sw 'Fryslân' uit. Het Algemeen Bestuur houdt toezicht op het Dagelijks Bestuur. Beide besturen vallen daarmee

onder de reikwijdte van de WNT. Zowel het Dagelijks Bestuur als het Algemeen Bestuur ontvangen voor hun taken geen bezoldiging van de GR Sw 'Fryslân'.

Er is door de GR Sw 'Fryslân' voldaan aan de kaders van de WNT. In de voorgeschreven tabel voor de WNT zijn de bedragen opgenomen in deze jaarrekening (zie overzicht hoofdstuk 8 op blz. 33).

Overige kosten GR

<i>x € 1.000</i>	realisatie 2017	begroot 2017 (gew.)	realisatie 2016
Overige kosten GR	142	75	81

Onder deze post zijn de direct door de GR Sw 'Fryslân' gemaakte kosten opgenomen, waaronder de kosten van het secretariaat, de cliëntenraad en de accountants- en (mogelijke) advies- en onderzoekskosten. Deze kosten komen ten laste van het resultaat van de GR Sw 'Fryslân'.

Onderdeel van de overige kosten GR zijn de kosten van advies voor de herstructurering van Caparis over 2017: € 65.000 (2016: € 7.000). Voor deze kosten is een bestemmingsreserve gevormd in 2015. Aan het bestuur zal worden voorgesteld om –evenals over 2016- voor de hoogte van het genoemde bedrag, gelijk aan het resultaat over 2017, een onttrekking te doen ten laste van de bestemmingsreserve.

Financieringsfunctie

<i>x € 1.000</i>	realisatie 2017	begroot 2017 (gew.)	realisatie 2016
Rente leningen	82	82	166
Rente rekening courant	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal	82	82	166
Doorbelaste rentekosten	-82	-82	-166

Het gemiddelde rentepercentage over de vaste geldleningen bedroeg 2,16% (2016: 2.61%).

De rentekosten € 82.000 (2016: € 166.000) die betrekking hebben op de voor Caparis NV aangetrokken financiering, worden volledig doorbelast aan Caparis NV. Vanwege de lage rentevergoeding op aangehouden tegoeden is er geen rentebate en is het saldo van de financieringsfunctie over 2017 derhalve € 0 (2016 € 0).

5.6 Kengetallen

Bezetting	2013	2014	2015	2016	2017
<i>Gemiddeld aantal Sw-ers:</i>					
- in fte's	2.178	2.201	2.123	2.024	1.906
- waarvan begel.werken (fte's)	124	127	130	129	127
- in Se's	2.316	2.344	2.262	2.163	2.037
Taakstelling/subsidieaantallen					
deelnemende gemeenten in SE	2.321	2.429			
Geplaatst bij andere uitvoerders Sw	-85	-138			
Opdracht/realisatie t.b.v.	2.236	2.291	2.197	2.153	1.978
<i>deelnemende gemeenten in Se's</i>					
Door derden gemeenten geplaatst bij Caparis	82	66	65	64	58
Opdracht incl. derden	2.318	2.357	2.262	2.217	2.036
Onder(-)/overrealisatie (+)	-2	-13	0	0	0
Wachtlijst per 31 december *)	315	154	0	0	0
*) opgeheven per 1 januari 2015					
Ziekteverzuim Sw	14,50%	14,20%	13,20%	13,70%	14,00%
Ziekteverzuim ambtelijk	5,10%	4,8%	2,50%	3,80%	4,50%

5.7 Overzicht verdeling subsidiebijdragen

De subsidie per SE van de deelnemende GR-gemeenten is voor 2017 bepaald op een bedrag benodigd ter dekking van de loon-, vervoers- en overige cao gerelateerde kosten betreffende het Sw-personeel en de apparaatskosten van de GR. De bijdrage wordt per gemeente afgerekend op basis van de aantallen SE's in dienst van de GR en werkzaam bij Caparis NV. Uitgangspunt is de woonsituatie van de medewerker per ultimo 2016, daarnaast worden de wijzigingen in de dienstverbanden over 2017 meegenomen.

De vermelde bijdrage bij de overige gemeenten heeft betrekking op het aandeel voor de medewerkers die wonen buiten het GR-gebied en waarbij één van de deelnemende gemeenten als werkgemeente het fictieve Rijksbudget doorbetaald. Daarnaast is hieronder opgenomen een aanvullende gemeentelijke bijdrage over 2016 en 2017 en de bijdragen voor naadloze overdrachten uit andere gemeenten.

	aantal SE 1) bedrag € 1)		aantal SE 2) bedrag € 2)		tot.bedrag €
	31-12-2017	*€ 1.000	31-12-2017	*€ 1.000	*€ 1.000
Achtkarspelen	173,23	5.040	2,92	74	5.114
Heerenveen	332,34	9.670	1,80	46	9.716
Leeuwarden	493,33	14.354	11,41	288	14.642
Ooststellingwerf	134,02	3.899	0,67	17	3.916
Opsterland	133,33	3.879	3,53	89	3.968
Smallingerland	386,21	11.237	32,86	829	12.066
Tytsjerksteradiel	145,48	4.233	3,77	95	4.328
Weststellingwerf	179,81	5.232	1,00	25	5.257
Totaal deelnemende gemeenten	1.977,75	57.544	57,96	1.463	59.007
Bijdrage overige gemeenten	57,96	1.558		-1.463	95
Totaal	2.035,71	59.102	57,96		59.102

1) aantal en bedrag als woon- en werkgemeente

2) aantal en bedrag als werkgemeente

6 Opmaak en Vaststelling

Bestemming resultaat

Het Dagelijks Bestuur stelt voor aan het Algemeen Bestuur om ter dekking van het tekort over 2017, ad. € 65.000, ontstaan door de advieskosten t.b.v. de herstructurering van Caparis, een onttrekking te doen uit de bestemmingsreserve ten bedrage van € 65.000. Na onttrekking is het resultaat nihil. De voorgestelde resultaatbestemming is verwerkt in de cijfers van deze jaarstukken over 2017.

Opgemaakt op 13 april 2018

Namens het Dagelijks Bestuur

E. van Esch, voorzitter

R. Haverkort, secretaris

De jaarstukken 2017 zijn vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van GR Sw “Fryslân” op 6 juli 2018. De bestemming van het resultaat is vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Namens het Algemeen Bestuur

E. van Esch, voorzitter

R. Haverkort, secretaris

7 Normenkader rechtmatigheid 2017

Accountantscontrole rechtmatigheid

De accountantscontrole is erop gericht vast te stellen dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Voor de oordeelsvorming over het financieel beheer besteedt de accountant in ieder geval aandacht aan de volgende criteria:

1. financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan baten en lasten, alsmede de balansposten, zijn tot stand gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting;
2. besteding en inning van gelden door de GR voldoen aan de voorwaarden gesteld in van toepassing zijnde wet- en regelgeving (zie hieronder).

Inventarisatie relevante wet- en regelgeving

Externe wet- en regelgeving:

- Grondwet
- Burgerlijk Wetboek
- Algemene Wet Bestuursrecht
- Gemeentewet
- Wet Gemeenschappelijke Regelingen
- Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
- Besluit Accountantscontrole decentrale overheden
- Wet Financiering Decentrale Overheden (Fido)
- Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
- Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden
- Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo)
- Fiscale wetgeving
- Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV
- Wet Normering Topinkomens

Interne regelgeving:

- Gemeenschappelijke Regeling GR SW 'Fryslân'
- Samenwerkingsovereenkomst NWSW GR SW 'Fryslân' en Caparis 2002
- Delegatiebesluit 2006
- Treasurystatuut 2013
- Financiële verordening ex art. 212 Gemeentewet 2004
- Controleverordening ex art. 213 Gemeentewet 2013
- Regels ten aanzien van interne beheersing GR SW 'Fryslân' 2013
- Begroting GR SW 'Fryslân'

Overige regels:

- besluiten van Dagelijks en Algemeen Bestuur van de GR SW 'Fryslân'

Normenkader specifieke activiteiten

Ten aanzien van een aantal specifieke processen en activiteiten kan het normenkader ten aanzien van de financiële aspecten nader worden geduid:

Proces / activiteit	Interne regelgeving	Externe regelgeving
Salarissen (ambtelijk en Wsw)	Gemeenschappelijke Regeling (GR) Mandateringsbesluit GR-Caparis NV Mandaatregeling Caparis NV	Fiscale wetgeving Pensioenwetgeving Ambtenarenwet CAR/UWO CAO SW Zorgverzekeringswet Wet bescherming persoonsgegevens Gemeentewet Provinciewet Wet Gemeenschappelijke Regelingen Wet Sociale Werkvoorziening Wet Normering Topinkomens
Inkopen	Gemeenschappelijke Regeling (GR)	Besluiten AB en DB GR
Rente	Treasurystatuut	Wet Fido

Treasury	Gemeenschappelijke Regeling (GR) Raamovereenkomst van Geldlening 2002 Treasurystatuut Mandateringsregeling Caparis NV	Wet Fido Ruddo Gemeentewet Provinciewet
----------	--	--

8 Samenstelling van algemeen bestuur per 31 december 2017

Dhr. J. Stellinga	- lid	- Gem. Achtkarspelen
Mw. C. van der Laan	- lid	- Gem. Heerenveen
Dhr. A. Ekhart	- lid	- Gem. Leeuwarden
Dhr. E. van Esch	- voorzitter/lid	- Gem. Ooststellingwerf
Dhr. W. Kooistra	- lid	- Gem. Opsterland
Dhr. R. Haverkort	- secretaris	- Gem. Smallingerland
Mw. E. Bruins Slot	- lid	- Gem. Tytsjerksteradiel
Dhr. C. Trompetter	- lid	- Gem. Weststellingwerf

Tabel inzake de bezoldiging toezichthoudende topfunctionarissen

Onderstaand wordt in een tabel een overzicht gegeven van de bezoldiging van de toezichthoudende topfunctionarissen over het jaar 2017. Omdat er geen sprake is van beloningen, vergoedingen en/of uitkeringen aan de toezichthoudende topfunctionarissen, is ter vereenvoudiging niet het voorgeschreven format gehanteerd. Ook over het jaar 2016 zijn er geen beloningen, vergoedingen en/of uitkeringen opgegeven en ook geen aantallen fte.

functie(s)	voorzitter of lid	naam	ingangsdatum lid bestuur	einddatum lid bestuur	beloning	belastbare vaste en variabele onkostenvergoeding	voorzieningen beloning betaalbaar op termijn	uitkeringen wegens beëindiging van het dienstverband
bestuur	lid	Dhr. J. Stellinga	dec.-16	jun.-18	0	0	0	0
bestuur	lid	Mw. C. van der Laan	jun.-14	jun.-18	0	0	0	0
bestuur	lid	Dhr. A. Ekhart	jun.-14	jun.-18	0	0	0	0
bestuur	voorzitter/lid	Dhr. E. van Esch	jun.-14	jun.-18	0	0	0	0
bestuur	lid	Dhr. W. Kooistra	jun.-14	jun.-18	0	0	0	0
bestuur	lid	Dhr. R. Haverkort	nov.-16	jun.-18	0	0	0	0
bestuur	lid	Mw. H. Rijpsstra	jun.-14	dec.-17	0	0	0	0
bestuur	lid	Mw. E. Bruins-Slot	dec.-17	jun.-18	0	0	0	0
bestuur	lid	Dhr. C. Trompetter	jun.-14	jun.-18	0	0	0	0